

MALAYSIA

LAPORAN PROSIDING (HANSARD)

Rabu, 18 November 2020

Bil 1(a) / 2020

MESYUARAT

JAWATANKUASA

KIRA-KIRA WANG NEGARA

Prosiding Mengenai:

Perolehan Kapal Peronda Generasi Kedua bagi

Tentera Laut Diraja Malaysia

- **Jabatan Audit Negara**
 - i) YBhg. Datuk Nik Azman bin Nik Abdul Majid,
Ketua Audit Negara

PENGGAL KETIGA,

PARLIMEN KEEMPAT BELAS

**MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA
BILIK MESYUARAT JAWATANKUASA 1, TINGKAT 2 BLOK UTAMA
BANGUNAN PARLIMEN, PARLIMEN MALAYSIA
RABU, 18 NOVEMBER 2020**

AHLI-AHLI JAWATANKUASA

Hadir

YB. Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur] - *Pengerusi*
YB. Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun [Beaufort] - *Timbalan Pengerusi*
YB. Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]
YB. Puan Wong Shu Qi [Kluang]
YB. Dato' Haji Mohd Fasih bin Mohd Fakeh [Sabak Bernam]
YB. Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli [Lumut]
YB. Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu]
YB. Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasir Mas]
YB. Tuan Ahmad Tarmizi bin Sulaiman [Sik]
YB. Tuan Haji Yamani Hafez bin Musa [Sipitang]
YB. Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]
YB. Tuan Lukanisman bin Awang Sauni [Sibuti]
YB. Tuan Ramli bin Dato' Mohd Nor [Cameron Highlands]

Tidak Hadir [Dengan Maaf]

YBhg. Tuan Nizam Mydin bin Bacha Mydin - *Setiausaha*
YB. Dato' Hasbullah bin Osman [Gerik]

URUS SETIA

Encik Ahmad Johan bin Mohd Affandi [Ketua Sekretariat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Encik Rosli bin Aw Ahmad [Juruaudit Pejabat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]
Puan Siti Noor Akmar binti Zulkafli [Juruaudit Pejabat Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara, Parlimen Malaysia]

HADIR BERSAMA

Jabatan Audit Negara (JAN)

Dato' Che Isa bin Che Kob [Timbalan Ketua Audit Negara (Kewangan) Sektor Audit Kewangan]
Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin [Pengarah (Sektor Audit Kewangan, Bahagian Audit Kewangan IV)]
YBrs. Dr. Mohd Daniel bin Mohd Nassir [Ketua Penolong Pengarah I (Sektor Audit Kewangan, Bahagian Audit Kewangan IV)]

samb/-

HADIR BERSAMA (*samb/-*)**Kementerian Kewangan (MOF)**

Encik Abd Razak bin Abdullah [Timbalan Setiausaha Bahagian (Sektor Dasar dan Perancangan Strategik) (Strategi Korporat dan Komunikasi)]

Encik Mohammad Adam Danial bin Hafiz Goh [Penolong Setiausaha (Unit Kawalan LKAN & PAC) (Bahagian Strategi Korporat dan Komunikasi (CSC))]

Jabatan Peguam Negara

Puan Maslinda @ Linda binti Mohd Ainal [Ketua Unit Bahagian Teknologi Maklumat dan Kewangan]

Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM)

Puan Salwa Muharam [Timbalan Pengarah BPMP, KPKPj]

Puan Nur Hayati binti Abd. Hamid [Penolong Pesuruhjaya]

Puan Ida Sahana binti Rasiman [Penguasa Kanan]

Jabatan Akauntan Negara

Mohd Redzuan bin Hasan [Timbalan Akauntan Negara (Operasi)]

Unit Perancang Ekonomi (UPE)

Encik Baidilleh bin Ghazali [Pengarah Bahagian Keselamatan dan Ketenteraman Awam]

Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA)

Puan Noor Aini binti Ahmad [Timbalan Pengarah Kanan (Perkhidmatan)]

SAKSI**Kementerian Pertahanan**

YBhg. Dato' Sri Muez bin Abd Aziz [Ketua Setiausaha]

YBhg. Datuk Haji Ruji bin Haji Ubi [Timbalan Ketua Setiausaha (Pembangunan)]

YBhg. Dato' Ahmad Husaini bin Abdul Rahman [Setiausaha Bahagian (Bahagian Perolehan)]

Encik Mohamad Al-Hafeez bin Mohd Shaharin [Pegawai Khas kepada Ketua Setiausaha]

LAPORAN PROSIDING

MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA PARLIMEN KEEMPAT BELAS, PENGGAL KETIGA

Rabu, 18 November 2020

Bilik Jawatankuasa 1, Tingkat 2 Blok Utama, Parlimen Malaysia, Kuala Lumpur

Mesyuarat dimulakan pada pukul 10.35 pagi

[Yang Berhormat Tuan Wong Kah Woh *mempengerusikan Mesyuarat*]

Tuan Pengerusi: Okey, rakan-rakan sekalian *we call the meeting to order*. Selamat pagi, salam sejahtera, selamat datang kepada Yang Berhormat Timbalan Pengerusi PAC, Yang Berhormat Beaufort, Yang Berhormat Ahli-ahli Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara (PAC). Terima kasih kerana hadir dalam mesyuarat ini. Selamat datang juga saya ucapkan kepada *ex-officio* PAC Parlimen yang terdiri daripada AGC, JPA, JAN, MOF, SPRM, Jabatan Akauntan Negara dan juga Unit Perancang Ekonomi, JPM. Terima kasih kerana hadir pada pagi ini.

Sebelum saya meneruskan perutusan saya pada pagi ini, seperti yang rakan-rakan sekalian maklum dua hari lepas kita menerima berita yang tidak baik yang mana Yang Berhormat Ahli Parlimen Gerik, Dato' Hasbullah bin Osman telah meninggal dunia dua hari yang lepas. Sememangnya pada hari tersebut pada sebelah pagi dan petang pihak PAC mengadakan mesyuarat dan beliau bersama-sama dengan kita semasa makan tengah hari dengan Tan Sri Ambrin Buang dan juga barisan dari JKS. Pada sebelah petang, beliau pun ada masuk ke mesyuarat kita sehinggalah lebih kurang 3.30 petang yang mana beliau meminta izin untuk mengundur diri. Sememangnya sepanjang masa beliau berada dalam PAC— saya hendak meletakkan dalam rekod. *I would like to put on record that* beliau telah amat aktif *engaged* dan menyertai dalam mesyuarat kita selama dua hari singkat yang mana beliau dilantik mulai hari Khamis yang lepas.

Maka dengan itu, sebelum kita bermula saya ingin memohon kepada semua ahli mesyuarat untuk berdiri dan kita sama-sama bertafakur untuk satu minit.

[*Ahli-ahli bangun bertafakur*]

Okey, terima kasih. Sememangnya walaupun Allahyarham Dato' Hasbullah hanya dapat bersama-sama kita sekejap sahaja tetapi segala jasa dan khidmat beliau sebagai Ahli PAC amatlah dihargai.

Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, pada hari ini PAC Parlimen akan memulakan prosiding berhubung perolehan kapal peronda generasi kedua bagi Tentera Laut Diraja Malaysia dan sistem pertahanan udara *Starstreak* bagi tiga perkhidmatan Angkatan Tentera

Malaysia (ATM) di bawah Kementerian Pertahanan. Isu ini telah pun dilaporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara (LKAN) Tahun 2019 Siri 1, Pengauditan Pematuhan Kementerian dan Jabatan Persekutuan. Saksi-saksi yang hadir sebentar lagi adalah Dato' Sri Muez bin Abd Aziz, KSU bagi Kementerian Pertahanan selaku pegawai pengawal kementerian, Datuk Haji Ruji bin Haji Ubi, Timbalan Ketua Setiausaha (Pembangunan) dan Dato' Ahmad Husaini bin Abdul Rahman, Setiausaha Bahagian (Perolehan). Jawatankuasa ini sudah mendengar taklimat daripada Datuk Nik Azman bin Nik Abdul Majid, Ketua Audit Negara pada 5 November yang lepas.

Bagaimanapun, pada pagi ini kami telah menjemput pihak Ketua Audit Negara untuk memberikan penjelasan lanjut kepada kita sebelum kita memanggil saksi-saksi untuk masuk. Hadir bersama kita pada pagi ini adalah Dato' Che Isa bin Che Kob, Timbalan Ketua Audit Negara (Kewangan) yang akan memberikan penjelasan kepada kita. Selepas kita mendengar penjelasan dari Jabatan Audit Negara, barulah kita akan memanggil saksi-saksi untuk masuk dan memberikan keterangan mereka. Sekiranya, ahli-ahli ada sebarang soalan berkenaan dengan Laporan Ketua Audit Negara bolehlah bertanya kepada Dato' Che Isa.

■1040

Silakan Yang Berbahagia Dato' Che Isa bin Che Kob untuk memberikan sedikit penjelasan berhubung dengan isu ini. Kita berharap sesi ini kita boleh tamat dalam masa sejam supaya kita boleh teruskan dengan pemanggilan saksi. Sekian.

Dato' Che Isa bin Che Kob [Timbalan Ketua Audit Negara (Kewangan) Sektor Audit Kewangan, Jabatan Audit Negara]: Okey. Terima kasih Tuan Pengerusi. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Tuan Pengerusi, Yang Berhormat Ahli-ahli PAC, Dato', Datuk, tuan-tuan dan puan-puan sekalian. Saya mewakili Ketua Audit Negara iaitu Yang Berbahagia Datuk Nik Azman bin Nik Abdul Majid akan memberikan sedikit penjelasan atau penjelasan lanjut berhubung dengan audit pematuhan yang akan kita bentangkan sebentar lagi. Cuma mohon izin daripada Tuan Pengerusi, sebelum saya bentangkan pembentangan itu, saya ingin mengambil masa mungkin dalam dua atau tiga minit untuk menerangkan sedikit apa itu audit pematuhan.

Sebenarnya auditan pematuhan ini nama dia sahaja baharu tetapi sebenarnya bukanlah perkara yang baharu. Sebenarnya berada di bawah kategori auditan kewangan sebagaimana yang diperuntukkan dalam Akta Audit, Ketua Audit Negara diberi kuasa untuk menjalankan pengauditan kewangan dan juga pengauditan prestasi dan pengauditan syarikat GLC. Di bawah pengauditan kewangan ini ada dua kategori. Pertama ialah kita mengaudit penyata kewangan ataupun *attestation audit*. Kita memberi pengesahan kepada lebih kurang hampir 500 penyata kewangan agensi, kerajaan negeri, agensi-agensi kerajaan seperti badan-badan berkanun Persekutuan, badan-badan berkanun negeri dan juga pihak berkuasa tempatan. Lebih kurang 477 akaun seluruh negara.

Jadi, dalam pengauditan kewangan, ada satu lagi pengauditan iaitu pengauditan pengurusan kewangan atau *financial management audit*. Di bawah *financial management audit* inilah kita perkenalkan dalam setahun dua ini, auditan pematuhan. Kalau sebelum ini kita membuat pengauditan *accountability index* (AI), sebelum ini. Jadi, kita telah tamatkan pengauditan tersebut kerana kita telah menyerahkan pengauditan AI ini kepada Unit Audit Dalam di kementerian-kementerian. Jadi di Jabatan Audit Negara, kita meneruskan satu pengauditan yang disebut '*baharu*' iaitu auditan pematuhan tetapi masih dalam konteks pengauditan kewangan.

Apa itu audit pematuhan? Sebenarnya kita melihat kepada tiga perkara iaitu 3P1K untuk mengenal pasti elemen pembaziran, pemborosan, penyelewengan dan ketirisan wang awam akibat ketidakpatuhan terhadap undang-undang dan peraturan kewangan. Makna, masih dalam ruang lingkup pengauditan kewangan, audit pematuhan ini. Kalau tengok di sana, itulah yang kita tekankan kerana semua elemen ini adalah merupakan kerugian kepada kerajaan. Ini sebagaimana yang diperuntukkan dalam Akta Audit tadilah. Kalau kita baca Akta Audit tadi di bawah seksyen 6 terutamanya akan menyebut kita mesti memberi perhatian kepada elemen-elemen inilah iaitu pembaziran, pemborosan dan sebagainya. Itulah kenapa kita memperkenalkan auditan pematuhan.

Untuk Siri 1 sebagaimana yang disebutkan oleh Tuan Pengerusi tadi, kita ada sebenarnya 11 laporan kita keluarkan tetapi telah diputuskan untuk pembentangan kepada PAC ialah sebanyak enam kajian sahaja, enam sahaja tajuk. Hari ini kita akan fokuskan kepada perolehan kapal peronda oleh Kementerian Pertahanan. So, itu sahaja Tuan Pengerusi. Jadi, untuk pembentangan selanjutnya saya akan minta pegawai saya untuk meneruskannya. Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin, silakan.

Tuan Pengerusi: Terima kasih Yang Berbahagia Dato'. Sila.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin [Pengarah (Sektor Audit Kewangan, Bahagian Audit Kewangan IV), Jabatan Audit Negara]: *Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan selamat pagi. Saya teruskan pembentangan mengenai tajuk perolehan...

Tuan Pengerusi: Mungkin boleh perkenalkan diri dahulu kerana kita ramai Ahli-ahli baharu dalam *committee*.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Okey. Saya Norliza binti Md Nuruddin, Pengarah Audit Kewangan, Sektor Audit Kewangan. Saya bertanggungjawab terhadap pengauditan Kementerian Pertahanan. Saya teruskan Yang Berhormat ya.

Tajuk pembentangan pagi ini adalah *Perolehan Kapal Peronda Generasi Kedua bagi TLDM dan Sistem Pertahanan Udara Starstreak bagi Tiga Perkhidmatan*. Kita akan bentangkan empat isu. Pertama, mengenai kapal peronda ada dua isu. Untuk sistem

pertahanan *Starstreak* ada dua isu iaitu mengenai kelewatan pembekalan pelancar dan isu berkaitan kenderaan *Armoured Personnel Carrier*.

Sedikit pengenalan mengenai kapal peronda. Perolehan adalah berkaitan enam buah Kapal Peronda Generasi Kedua (LCS). Nilai perolehan sebanyak RM9 bilion, tempoh kontrak daripada 3 Oktober 2013 hingga 2 Oktober 2023. Untuk makluman Ahli PAC, untuk skop pengauditan kita adalah kapal LCS1 sahaja yang mana pembekalan sepatutnya dibuat pada bulan April 2019.

Tuan Pengerusi: Soalan, skop pengauditan hanya untuk LCS1. So, maksudnya hanya satu unit LCS ini yang sudah sampai masa untuk *handover* dan yang lain belum lagi sampai masa. Betul?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Betul, Yang Berhormat. Untuk LCS1 itu, pembekalannya sepatutnya April 2019, LCS 2 dan LCS 3 pada tahun 2020. Akan tetapi, dalam kontrak LCS ini dia ada *capping* tempoh. Maksudnya selepas April 2019, denda kelewatan hanya boleh dikutip pada April 2020. So, bila pembekalan untuk tahun 2020 ini, denda kelewatan hanya boleh dikutip pada tahun 2021. Itu sebab skop kita terhad kepada LCS1 sebab dia sudah sampai masa untuk dikenakan denda.

Tuan Pengerusi: So, *straightly speaking*, untuk LCS2 dan LCS3 pun *I think* sudah sampai masalah sebab tahun 2020 bukan?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Tahun 2020 sekarang dan tempoh untuk dikenakan denda akan bermula pada tahun 2021.

Tuan Pengerusi: Okey.

Dato' Che Isa bin Che Kob: Sedikit saya, Tuan Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat, saya tak perjelaskan detil tadi. Saya akan ambil peluang bila dalam pembentangan inilah. Untuk audit pematuhan ini, satu lagi kriteria yang penting ialah kita hanya mengaudit untuk *current* atau tahun semasa, *event*. Jadi, oleh sebab dalam pembelian kapal ini yang berlaku pada tahun 2019 hanya untuk satu, jadi itu yang kita fokus kepada yang satu sahaja. Itulah tujuan – berlainan kalau prestasi, mungkin kita akan ambil ketiga-tiga. Akan tetapi untuk pematuhan...

Tuan Pengerusi: Okey, faham. Oleh sebab untuk tujuan prosiding dan laporan PAC nanti. Semalam apabila saya baca semula Laporan Ketua Audit Negara, memang *it is quite comprehensive*. So, bagi PAC, saya berpendapat bahawa kita kena cari *more than what have been reported*. Dalam ini mungkin LCS2 dan LCS3, kami boleh bertanya soalan kepada pihak KSU. Tadi Yang Berhormat Lumut *want to say something?*

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli [Lumut]: Ya, terima kasih. Saya rasa tumpuan kita bukan sekadar hendak kutip denda ini. LCS1 mungkin kita sudah patut boleh kutip denda kerana April tahun ini. Akan tetapi, kita tak naklah *auditing* ini, kerja-kerja audit ini macam kerja-kerja *pathologist*. *Pathologist* ini dalam *group* perubatan dipanggil *is the*

cleverest atau paling pandai. Dia tahu semua punca penyakit dan punca kematian *but it is one day too late*. Orang sudah mati, apa hendak cerita.

So, kita harap fungsi PAC— Fungsi audit mungkin begitu tetapi fungsi PAC ini biarlah *forward looking* sedikit kerana kita ada lima buah lagi yang belum— Dua tahun ini yang tak nampak bayang lagi. Satu ini pun belum selesai. Jadi kalau boleh, kita boleh— Bukan *interfere*, tetapi *be very concern about the rest of the ships* dan kita cari jalan supaya kalau boleh hendak dikurangkan bencana yang berlaku. Tidaklah hendak di hujung esok, kita tahu menghukum sahaja. Tidak ada makna apa sudah.

We have lossed, pemborosan sudah berlaku dan semua sudah berlaku. *Then, it is one day too late*. Walaupun kita dapat jumpa penyakitnya tetapi tidak ada makna sangat. Oleh sebab itu saya rasa PAC *should be a bit more advance* dalam *concurrence*.

Tuan Pengerusi: Saya setuju. Yang Berbahagia Dato', satu perkara lagi, pada hari semalam, saya percaya sekretariat ada minta supaya *the full contract* – ada dengan pihak audit tidak? Sekiranya ada, boleh *pass* kepada sekretariat untuk buat salinan dan diedarkan kepada Ahli-ahli sementara kita mendengar taklimat daripada audit. *The whole contract...*

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Yang Berhormat, kita bawa *softcopy* sebab dia tebal. Kita bawa *softcopy*. *Main contract* 189 muka surat, so kita boleh bagi *softcopy*.

Tuan Pengerusi: Okey. Bagi *softcopy* mungkin sekarang, so *that* kita pun boleh *drop* dalam *WhatsApp box PAC*. Okey?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Okey.

Tuan Pengerusi: Terima kasih. Sila Naib.

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun [Beaufort]: Saya berpandangan juga bahawa sebelum kita dapat mencari ubat kepada penyakit ini, kita kena tahu penyakitnya dahulu ya.

■1050

So, sebab itulah fasal yang LCS1 ini kita perlu tahulah kan. Ini yang penting. Selepas itu baru kita boleh tahu apa ubatnya. Macam juga COVID-19 inilah. Dah datang COVID-19 ini, *start*-lah cari vaksin untuk mengubat.

Tuan Pengerusi: Okey, sila teruskan.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Okey, untuk makluman LCS2 sepatutnya diserahkan pada Februari 2020, LCS3 November 2020. Memang sudah sampai masa.

Tuan Pengerusi: LCS2 bulan bila?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Februari 2020, LCS3 bulan November 2020.

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: *Any news?* Belum?

Dato' Che Isa bin Che Kob: Tidak sampai lagi.

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Tidak sampai lagi.

Tuan Pengerusi: Pihak audit, *are you sure the capping is all about the one year period* sebab apabila saya baca dalam Laporan Ketua Audit Negara ini, *capping* dia adalah lebih kepada jumlah yang pihak Kementerian Pertahanan boleh tuntutan dan saya tidak nampak mana-mana *capping* itu adalah *you can only claim like one year later for the denda lewat*. Boleh tidak *confirm* poin ini?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: *Capping* untuk 12 bulan itu kita *confirm*— dia ada dekat maklum balas daripada MINDEF juga.

Tuan Pengerusi: Sekiranya kita tengok muka surat 9, muka surat 8 lah dia kata “...*Atas nasihat Penasihat Undang-undang MINDEF setelah mengambil kira elemen capping dengan nilai maksimum RM180 juta...*”. Daripada apa yang saya baca di sini adalah *capping* itu— berapa lama pun *capping* dia maksimum saya bayar denda lewat RM180 juta tetapi saya tidak nampak isu *capping* itu untuk satu tahun. Maksudnya selepas satu tahun baru *you* boleh tuntutan, saya tidak nampak *capping* itu. Boleh sahkan?

Dato’ Che Isa bin Che Kob: Sebenarnya Tuan Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, kita audit pun sebenarnya untuk saya *to be honest*—lah, kita pun *first time came across this kind of*— masalah *capping* ini. Sebab untuk kontrak-kontrak lain biasanya di kementerian ataupun jabatan kerajaan tidak ada *capping* ini. Cuma berlaku di MINDEF. Jadi bila kita ada elemen ini itulah setelah beberapa siri mesyuarat dengan MINDEF, baru kita diberi kefahamanlah. Dia kata *capping* ini— ya betul sebagaimana Tuan Pengerusi sebutkan tadi adalah merupakan had. Makna apa berlaku pun lewat mana pun maksimum *only* RM180 juta itu tadi. Akan tetapi masa kita buat audit itu hanya baru RM115 jutalah.

Cuma daripada segi tempoh itu kita mengambil pandangan balas daripada MINDEF. Dalam kontrak secara spesifik saya ingat tidak ada. Tidak ada. Betul Tuan Pengerusi sebutkan itu. Akan tetapi pandangan balas daripada kementerian dan selepas kita bincang pun tidak adalah. Penasihat Undang-undang pun tidak bagi pandangan tepat secara 12 itu. Cuma daripada segi had limit tuntutan tadi RM180 juta itu memang ada diberilah. Cuma oleh sebab ini maklum balas rasmi secara bertulis diberi oleh MINDEF, itu yang kita masukkan elemen 12 bulan itu Tuan Pengerusi.

Tuan Pengerusi: Okey faham. So, berkenaan dengan *capping* daripada segi pengalaman audit lah, daripada pengalaman audit— so hendak tambah apa-apa Dato’ mungkin— Ada? Okey, dalam isu *capping* ini, boleh tidak saya *check* dengan pengalaman daripada pihak audit sama ada isu *capping* ini *peculiar* untuk kontrak ini sahaja ataupun di kebanyakan kontrak dalam MINDEF pun ada *capping* ini. Sebab saya tadi difahamkan bahawa untuk kontrak-kontrak kementerian-kementerian lain tidak ada. Memang tidak ada *capping* sebegini.

So, whether this capping is peculiar untuk kontrak ini sahaja ataupun untuk kebanyakan kontrak daripada MINDEF?

Dato' Che Isa bin Che Kob: Apa yang saya tahulah dia apabila melibatkan kontrak dengan antarabangsa, *international contract* sahaja. Kalau yang *local* tidak ada. Cuma kontrak-kontrak lain yang *international* saya secara *personally* belum lagi melihatlah. Ini *first time*-lah kita melihat kontrak antarabangsa di MINDEF itu, jadi yang ini kita terjempalah.

Tuan Pengerusi: Okey, teruskan.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Tuan Pengerusi, untuk kelewatan melebihi 12 bulan itu sebenarnya ada dinyatakan di klausa 30.1.2. Dekat laporan kita pun ada muka surat 8. Dia kata, "...*Sekiranya kelewatan melebihi tempoh 12 bulan, MINDEF mempunyai hak untuk menamatkan kontrak atau meneruskan kontrak dengan memastikan syarikat menunaikan obligasinya dan MINDEF mempunyai hak menuntut denda lewat seperti di klausa 30.1.1...*". Memang ada dinyatakanlah. Cuma tempoh itu, itu jadi persoalan yang Dato' Timbalan Ketua Audit Negara bagi tahu tadi. Bila masa yang MINDEF perlu tuntutan sebenarnya.

Dato' Che Isa bin Che Kob: Itu panjang— itu untuk makluman semua Ahli-ahli Yang Berhormat, itu yang kita panjang berbincang dengan KSU MINDEF itu. Mana sebenar poin yang sepatutnya buat tuntutan. Jadi pandangan Penasihat Undang-undang Kementerian Pertahanan kata, itulah mesti tunggu 12 bulan. Pada saya *straightly* kita baca secara *layman*-lah, kita bukan orang *legal*, kita rasa tidak ada masalah daripada segi tuntutan. Cuma kena menunggu 12 bulan untuk perkiraan dia punya *actual*. Itu kita banyak berbincang yang inilah. Pada kita bila dia tidak *submit* pada masa bila kita buat tuntutan, kita boleh buat tuntutanlah pada RM115 juta setakat yang kita audit itu, sepatutnya sudah boleh buat tuntutan. Cuma mungkin hendak dapat *final figure* berapa yang sepatutnya jumlah denda itulah, hanya mungkin melampaui tempoh sehingga tahun 2020, barulah RM180 juta itu *arise*.

Tuan Pengerusi: Okey, faham.

Dato' Che Isa bin Che Kob: Akan tetapi sepatutnya tuntutan, tetapi masa itu MINDEF tidak buat tuntutan lagi *because their* memahami *clause* 30.1.2 yang kita sebut itu, pada dia mesti tunggu genap 12 bulan barulah tuntutan itu boleh dimulakan.

Tuan Pengerusi: *Okay, I think* kita boleh *move on* ke slaid yang lain. *Thank you*.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Daripada segi penemuan audit adalah kelewatan penyerahan kapal LCS1 selama 245 hari dari tarikh sepatutnya diserahkan pada bulan April 2019 dan denda lewat sejumlah RM116.54 juta tidak dikenakan kepada syarikat sehingga 31 Disember 2019. Kalau ikut maklum balas pada MINDEF, setakat 10 Jun 2020 kelewatan adalah 435 hari dengan nilai denda RM217.50 juta. Akan tetapi di situlah ada elemen *capping* bermaksud nilai maksimum yang boleh dikenakan hanya RM180 juta sahaja walaupun lewat sehingga sekaranglah.

Okey, *next*. Sebab berlaku perkara ini adalah sehingga 30 Jun 2020 MINDEF tidak mengeluarkan surat tuntutan kepada syarikat bagi menuntut denda lewat dan sebaliknya

hanya mengeluarkan notis peringatan sahaja pada 14 Jun 2019. Untuk status terkini pada 23 Oktober 2020, sejumlah RM80.64 juta telah diambil tindakan *set off* dengan bayaran kemajuan kepada syarikatlah. Maksudnya daripada RM160 juta, RM80.64 juta telah dapat dikutip oleh MINDEF.

Tuan Pengerusi: Lapan— dekat mana *figure* itu?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Ya?

Tuan Pengerusi: RM80 juta?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: RM80.64 juta.

Tuan Pengerusi: Dekat mana *figure* itu? Tidak nampak.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Itu kita baharu dapat surat daripada MINDEF.

Tuan Pengerusi: Okey. Boleh tidak sekali lagi jumlah dia berapa, yang dapat dia *set off* dengan *progress claim* dia berapa. Boleh tidak ulang fakta itu.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Okey. Daripada RM160 juta...

Tuan Pengerusi: RM160 juta...

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: RM160 juta maksimum...

Tuan Pengerusi: RM180 juta kan? *I think maximum capping* dia RM180 juta kan?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: RM180 juta, minta maaf. Okey. Daripada RM180 juta, sejumlah RM80.64 juta...

Tuan Pengerusi: RM80.6 juta ya.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Telah diambil tindakan *set off* dengan bayaran kemajuan.

Tuan Pengerusi: Ini bila?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Surat itu kita dapat pada— bertarikh 23 Oktober 2020.

Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasir Mas]: Sudah dibayar, duit ini dah dapat dah?

Dato' Che Isa bin Che Kob: Ya, RM80.64 juta itu kita tolak, makna automatik dapatlah. Cuma saya hendak beri penjelasan sedikit. Itu pandangan audit tadi, sepatutnya tuntutan telah boleh dibuat. Saya setuju dengan pandangan Tuan Pengerusi tadi, sepatutnya tuntutan boleh dibuat bila berlaku kelewatan. Soal *capping* tadi sepatutnya mesti lebih kepada had maksimum. Itu pun boleh mungkin Yang Berhormat Ahli-ahli PAC boleh bertanya kepada kementerian sebab elemen *capping* ini ada tidak suatu yang wajar *because* telah mengehendak hak kerajaan. Sebab selagi kelewatan berlaku sepatutnya tidak perlu ada had siling itu, pada pandangan audit lah.

Akan tetapi kemungkinanlah kalau *to be fair* dengan kontraktor kalau hendak daripada segi kadar mungkin boleh dirundinglah. Mungkin kalau selepas 12 bulan itu mungkin kadarnya macam mana dan sebagainya. Itu mungkin boleh yang sepatutnya wajarlah *to be fair to both*

party, government and contractor sebab kadar dia tinggi ini untuk satu hari ya. *Per day* ya dia punya *calculation, per day* ini, kelewatan ini. Akan tetapi untuk mengenakan had maksimum itu, itu juga satu elemen yang patut PAC bincangkanlah dengan kementerian sama ada wajar untuk diteruskan kaedah begini. MOF pun mungkin boleh beri pandanganlah, itu satu.

Keduanya, kenapa saya katakan setuju dengan Tuan Pengerusi tadi supaya masa ini untuk buat tuntutan tidak perlu menunggu 12 bulan atau sehingga RM180 juta kerana kontrak ini masih bergerak.

■1100

Jadi kalau kita buat tuntutan awal jadi itulah peluang kepada Kementerian Pertahanan untuk membuat potongan. Tolak terus daripada bayaran kemajuan, kalau kita hendak tunggu sampai tamat katakan kalau tak ada kapal kedua, kapal ketiga. Jadi baru kita tuntutan RM180 juta, tiba-tiba kontraktor itu sudah tak ada lagi. Jadi peluang kerajaan untuk mendapat denda ini adalah tipis. Itu tujuan kita.

Jadi, bila kita masuk di tengah macam ini saya rasa itu membantu kepada pihak Kementerian Pertahanan untuk membuat tuntutan awal. Itu Yang Berhormat.

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Tuan Pengerusi, *what is the basis of the number 180 million* ini ya? *Is it based on certain percentage or...*

Dato' Che Isa bin Che Kob: *Time, time*, maksimum.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Macam mana dapat *180 million* macam mana dapat *180 million*?

Dato' Che Isa bin Che Kob: Angka *180 million*, macam mana?

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: *Basis of the 180 as a capping amount* inikan.

Dato' Che Isa bin Che Kob: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*] *Time-lah kan, kadar sama.*

Tuan Pengerusi: *I think* isu itu kita kena bangkit kepada MINDEF nanti. Okey, Dato' boleh terus.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Okey, untuk soalan kenapa RM180 juta tadi memang ada formula dia lah. Formula dia satu *percent* daripada harga sebuah kapal tadi dan dia ada elemen yang menyebabkan dia jadi 180, memang ada dalam kontrak.

Tuan Pengerusi: Klausanya berapa kontrak? Untuk rakan-rakan semua, pihak sekretariat tengah memfotostat kontrak itu, 200 muka surat untuk semua. Okey, klausanya mana ya, klausanya mana dalam kontrak yang menyatakan berkenaan dengan pengiraan itu?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Di 30.11.

Tuan Pengerusi: Di 30.11 ya. Okey, nanti kita akan *check*. *Thank you.*

Tuan Ramli bin Dato' Mohd Nor [Cameron Highlands]: Tuan Pengerusi, Tuan Pengerusi...

Tuan Pengerusi: Sila Yang Berhormat Cameron Highlands.

Tuan Ramli bin Dato' Mohd Nor: *Just to clarify*, hendak dapatkan penjelasan sedikitlah. *In drafting contract, for example this issue in MINDEF*, siapa yang buat kontrak itu? *Who is the person authorised?* Kalau katakan *it is more towards contractors*, tidak menjaga kepentingan kita, *I mean a question arise*. Siapa yang draf ini?

Dato' Che Isa bin Che Kob: Minta maaf Yang Berhormat, kita tidak boleh jawab yang itu tetapi yang *sign* itu Kementerian Pertahanan KSU lah. *[Ketawa]*

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: KSU...

Dato' Che Isa bin Che Kob: Akan tetapi ikut prosedur kerajaan mana-mana kontrak sepatutnya mesti melalui penasihat undang-undang dulu. Setelah diberi pandangan balas oleh penasihat undang-undang biasalah, baru boleh ditandatangani.

Tuan Ramli bin Dato' Mohd Nor: Akan tetapi bagi saya kan, *if it is not to our advantages* atau kepentingan kita kan, takkan senang macam itu sahaja?

Tuan Pengerusi: Teruskan.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Okey *next*. Okey, seterusnya mengenai bayaran kemajuan kapal LCS1 melebihi kemajuan sebenar sebanyak 21.1 *percent* lah. So untuk isu ini sebenarnya kita melihat kepada kemajuan keseluruhan. Dia ada kemajuan fizikal dan kemajuan sebenar. So, fokus kita kepada sebenar itu meliputi ketersediaan dari segi sistem yang ada pada kapal tersebutlah. Mengikut klausa 10.2.1 bayaran interim berdasarkan Jadual 5B, *Progress Payment Plan* dan kos keseluruhan bagi kapal LCS1 adalah RM1.427 bilion.

Mengikut klausa 11, pengesahan kemajuan kerja sebenar untuk tujuan bayaran hendaklah dilaksanakan oleh pasukan projek LCS TLDM. Ini adalah lebih kepada untuk bila buat bayaran pasukan projek LCS TLDM akan membuat pengesahan terhadap kemajuan kerja. Okey, sehingga 31 Disember 2019, bayaran kemajuan yang telah dibuat berjumlah RM990 juta atau 63.8 *percent* berbanding kemajuan kerja sebenar kapal LCS hanya pada kadar 42.7 *percent*. Bayaran kemajuan yang dibuat kepada terhadap kapal LCS1 adalah melebihi sebanyak 21.1 *percent* dan kemajuan kerja sebenar ini adalah mengikut kemajuan pembinaan iaitu kemajuan fizikal, sistem senjata dan persediaan kapal untuk belayar.

Okey *next*. Okey, perkara ini berlaku kerana pasukan projek LCS TLDM membuat pengesahan kemajuan kerja berdasarkan *Schedule 5B, Progress Payment Plan* dalam kontrak tambahan ketiga yang belum dikemas kini. So, sepatutnya *schedule* ini dikemas kini mengambil kira kemajuan yang ada lah tetapi disebabkan dia tidak kemas kini, dia mengikut *progress payment* yang lama, *schedule* yang lama.

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun: Boleh saya tanya tak? Boleh saya tanya tak? Pembayaran tadi yang dibuat itu, adakah dia tidak mengikut *progress* pengesahan kemajuan oleh pasukan projek LCS TLDM?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Kalau berdasarkan semakan kita, dia mengikut tetapi kontrak itu tidak dikemas kini.

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun: Saya tidak faham, macam mana?

Tuan Pengerusi: Apa maksud kontrak tak dikemas kini?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Dia ada, apabila dia ada tambahan kontrak, tambahan dalam...

Tuan Pengerusi: *Supplementary* kontrak.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Sepatutnya ia mengambil kira apa kemajuan sebenar berlaku di tapaklah. Akan tetapi di sini dia masih berdasarkan kepada jadual lama. Dia...

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun: Adakah mereka tidak menyedari tentang adanya *supplementary agreement* dan tidak tahu tentang apa syarat-syarat yang baharu lagi maka mereka berdasarkan kepada syarat yang lama dan kontrak yang lama?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Ya berdasarkan kepada syarat yang lama, kontrak yang lama maksudnya.

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun: Mereka tak sedar kah tentang adanya kontrak yang baru ataupun *supplementary agreement* itu?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Ulang Yang Berhormat.

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun: *I mean from your observation. I mean* daripada kajian kamu, adakah pihak tadi yang bertanggungjawab ini tidak menyedari tentang wujudnya satu *supplementary agreement* dengan syarat-syarat yang baru? Maka, oleh kerana itu mereka membuat pengesahan berdasarkan *agreement* yang lama, syarat-syarat yang lama?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Okey, sebenarnya bila kita semak dia ada yang baucar-baucar bayaran itu yang tiada dalam kontrak tambahan tadi. Ada tiga baucar bayaran yang tidak diambil kira dalam kontrak tersebut. Maksudnya bila audit buat pengiraan, bila kita ambil kira bayaran yang telah dibuat untuk baucar itu melebihilah apa yang ada di dalam kontrak sebab kontrak itu kontrak yang lama. Mungkin...

Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]: Boleh sedikit ya? Daripada apa yang saya lihat sebagai seorang *auditor* dulu, apabila kita membuat pembayaran melebihi 20 *percent* daripada kerja sebenar jadi mesti ada kelemahan yang tidak dilihat *non-compliance* to kita punya prosedur-prosedur kita kan. Apa lagi apabila kita lihat di sini kalau kita mengikut pembayarannya sudah kena buat *schedule*.

Sama ada siap atau tidak siap, yang penting *schedule have to be followed*, ini kalau kira, pendapat saya ini kira tak betul. Itu sahaja dan kalau kita daripada segi awal lagikan, orang-orang di dalam itu yang tahu *compliance* dan lain-lain, *they should raise this type of question early* lah. Pasal kalau 20 lebih itu kira terlalu tinggi. Kalau dua *percent*, tiga *percent*

itu *still acceptable*. Kalau 21 tidak boleh. Kalau sayalah, pengalaman saya. Itu sahaja. Terima kasih.

Tuan Pengerusi: Okey, AGC ada apa-apa komen tak?

Puan Maslinda @ Linda binti Mohd Ainal [Ketua Unit Bahagian Teknologi Maklumat dan Kewangan, Jabatan Peguam Negara]: Terima kasih Tuan Pengerusi. Sebab untuk memberikan komen ke atas isu berkenaan melibatkan satu pentafsiran ke atas perjanjian tersebut. Akan tetapi saya minta maaf kerana tidak ada *the actual copy* tetapi saya telah menerima *soft copy, not the signed copy*.

Dalam hal ini berkaitan isu pembayaran dahulu yang tadi dinyatakan oleh pihak Jabatan Audit Negara, sepatutnya apa-apa perubahan dari segi pembayaran sewajarnya diperuntukkan melalui satu perjanjian tambahan dan selagi perjanjian tambahan tidak ditandatangani oleh MINDEF, MINDEF sepatutnya tidak membuat apa-apa pembayaran mengikut kontrak utama atau *principal agreement*.

Maknanya daripada segi pembayaran itu, pihak-pihak yang berkaitan di MINDEF sepatutnya memastikan bahawa pertama, *stages of payment* itu telah dipersetujui antara pihak syarikat dan kerajaan. Kedua, tandatangan perjanjian dahulu dan ketiga pembayaran dibuat mengikut peringkat-peringkat apa yang telah dipersetujui dan bukan sebaliknya. Saya melihat kemungkinan ini adalah isu dari sudut *contract management* yang mana di dalam kementerian lazimnya Tuan Pengerusi terdapat beberapa bahagian yang akan menguruskan projek seperti bahagian perolehan. Untuk bahagian undang-undang lazimnya akan menyemak perjanjian itu dan mereka akan berbincang dengan pihak-pihak yang berkaitan dalam kementerian.

Berhubung dengan isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Cameron Highlands tadi kalau saya boleh menjawab juga berkenaan kontrak. Sememangnya untuk kontrak, pejabat penasihat undang-undang kementerian akan menyemak setelah segala isu berkaitan teknikal dan kewangan diputuskan oleh bahagian tertentu.

■1110

So, apabila PUU mendapat sebagai contoh peringkat-peringkat pembayaran, lazimnya PUU akan memohon pengesahan adakah ini telah dipersetujui secara dasarnya. Adakah ini melindungi kepentingan kerajaan dan sebagainya? Setelah dipersetujui secara dasarnya, memang perjanjian itu akan ditandatangani.

Untuk spesifik isu yang dibangkitkan ini, saya berpandangan perkara ini perlu ditanya kepada pihak berkenaan di kementerian MINDEF. Terima kasih.

Tuan Ramli bin Dato' Mohd Nor: *Can I interject? That means you say, they put forward the contract— it is something very different from other kementerian suddenly there is a clause.* Perjanjian-perjanjian kementerian lain tidak pernah dibuat begini, *capping* dan sebagainya.

When the draft has been submitted, who agrees to it? AG studies it. This is viable, ini boleh decide. The pros and cons to it, siapa yang nasihat? Whether your side or is it the kementerian setuju, "okey, benda ini kita terima"?

Puan Maslinda @ Linda binti Mohd Ainal: Saya tidak dapat komen khusus untuk projek ini Yang Berhormat, minta maaf tetapi secara amnya kalau saya boleh berkongsi pengalaman. Apabila menerima sesuatu draf perjanjian, kami akan melihat sebagai contoh kalau pembayaran pertama itu, walaupun melibatkan perkara kewangan tetapi katakan peratusan pembayaran amat tinggi. Pihak kami akan membuat suatu pemerhatian dan memohon sama ada terdapat kewajaran untuk membuat pembayaran *upfront* dengan satu jumlah yang lebih besar berbanding dengan pembayaran seterusnya.

Akan tetapi perkara itu biasanya akan dibincangkan oleh pegawai yang mengendalikan projek berkenaan dengan pihak-pihak yang lain dalam kementerian dan mereka akan berbincang dengan pihak syarikat. Setelah semua dipersetujui, draf perjanjian akan kembali kepada Pejabat Penasihat Undang-undang.

So Penasihat Undang-undang, tugasnya Yang Berhormat adalah untuk meneliti bukan sahaja draf, templat itu dan sebagainya tetapi untuk memastikan kepentingan kerajaan dilindungi. Terima kasih.

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun: Soalan sekarang ini adakah terdapat dua perjanjian? *Original agreement and then another supplementary agreement?* Sebab tadi ditekankan daripada laporan audit tadi mengatakan bahawa pembayaran dibuat walaupun mengikut pengesahan daripada pasukan projek LCS TLDM tetapi tidak mengambil kira syarat di dalam *supplementary agreement* mengikut *original agreement*. Itu yang mengelirukan. Adakah betul ada *supplementary agreement*?

Tuan Pengerusi: Ada, ada. Dalam *box* kita ada.

Puan Maslinda @ Linda binti Mohd Ainal: Okey— maklumat itu Yang Berhormat.

Tuan Pengerusi: *So, I think...*

Dato' Hajah Azizah binti Mohd Dun: Okey.

Tuan Pengerusi: ...Kami telah diserahkan sesalinan *the principal agreement* dengan *supplementary*. Di dalam *WhatsApp box*, sudah minta dengan sekretariat untuk jawab. Akan tetapi baru saya baca sekali lagi sedikit sebanyak berkenaan dengan *clause 30.11*. Izinkan saya untuk bacakan untuk pemahaman semua. *I don't think the traman things is on—* kejam.

Okey, 30.11, *physical handover*. *If there is any delay in the physical handover of the vessel, the supplier shall pay liquidated damages at the rate of one percent of the average price, which is amounting to RM1,500,000,000 for each month of delay— which is amounting to— oh no, no. Okay, okay.* Ia begini, *the average price of the vessel is RM1.5 billion* dan setiap bulan satu peratus. Maksudnya *RM15 million* dan *provided always that the total sum*

of the liquidated damages shall not exceed 12 percent of the price. That means maximum-nya boleh claim untuk 12 peratus atau bersamaan dengan 12 bulan. That is RM180 million.

Di bawah itu ada kata, *in the event of delay exceeds 12 months, the government shall have the right to either terminate the contract or treat this contract as subsisting and require the supplier to continue to fulfill the obligation without prejudice the right of the government to claim for liquidated damages.*

So, bagi saya tempoh 12 bulan *capping* ini *is on the capping of the liquidated damages.* Maksudnya *12 percent, that is RM180 million.* Akan tetapi dia memang tidak kata, *you can only claim after 12 months, no. It never said that. I think put in the very blunt way, I like put things in a very blunt way and clear. The MINDEF has misled Jabatan Audit over the matter.*

Dato' Che Isa bin Che Kob: Yang Berhormat, itulah yang kita ada perselisihan sedikit dengan MINDEF. Pada pandangan MINDEF, dia kata dia kena tunggu *until* 12 bulan. Pada kita, *not necessarily. As long as delay is already there, you have to calculate based on ini, then you can claim.* Itu ada *dispute.* Mungkin PAC boleh tanyalah nanti.

Tuan Pengerusi: Okey, ya, teruskan.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Okey, seterusnya adalah berkaitan dengan sistem pertahanan udara Starstreak...

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Habis sudah kapal?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Kapal sudah habis.

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Cuma sedikit hendak tanya, yang RM990 juta yang dibayar itu memang untuk LCS1 sahaja ya?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Ya, betul.

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: *We are not concern about LCS2 and LCS3 which is also under construction* katanya.

Tuan Pengerusi: Audit tidak masuk pengauditan dalam isu itu tetapi *I think this is a very big concern for us and our proceeding later.*

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Sudah tidak hendak jadi *pathologist* tadilah ini. Kita hendak...

Dato' Che Isa bin Che Kob: Akan tetapi yalah, PAC boleh bebas tanya apa sahaja. Cuma skop audit kita hanya untuk yang pertama *because* ia berlaku pada tahun 2019 dan 2020. Jadi yang lain belum berlaku lagi daripada segi *event* pembayarannya sebab itu kita tidak campur. Kalau tidak, *no end*-lah kita punya audit itu. Tidak siap laporannya.

I think that's why, skop kita is very important-lah. Kalau audit kita mesti audit *based on our scope and our sample.* Jadi kalau *you* tidak masuk skop, kita tidak boleh jawab. Okey, ya Yang Berhormat.

Tuan Pengerusi: Okey faham. So, Dato' sebelum kita *move on*, boleh bagi nama syarikat yang terlibat dalam kontrak ini? *I think it is in the contract* tetapi boleh *confirm*-kan nama syarikat.

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Nama syarikat ialah Boustead Naval Shipyard Sdn. Bhd..

Tuan Pengerusi: Boustead Naval Shipyard Sdn. Bhd.. Ini *company* yang dimiliki oleh LTAT kah? *Is it?*

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Ya, betul.

Tuan Pengerusi: Betul ya. So, dan daripada laporan audit ia— projek ini diberikan secara rundingan teruskan?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Ya.

Tuan Pengerusi: *Any justification for that? Of course*, rundingan terus *not necessarily wrong* tetapi *any justification on that or not. Have you all gone into that?*

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Ada tidak— kita tidak *cover*.

Tuan Pengerusi: Tidak *cover* ya?

Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin: Tidak *cover*.

Tuan Pengerusi: *Okay*, nanti kita akan tanya kepada MINDEF.

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: *Chairman*, saya rasa *the immediate owner of the Boustead Shipyard* ini ialah Boustead Heavy Industries.

Dato' Che Isa bin Che Kob: LTAT tetapi *under*...

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: LTAT itu atas sekalilah. Akan tetapi *the immediate*, syarikat ibunya ialah Boustead Heavy Industries kalau tidak silap, BHIC.

Dato' Haji Mohd Fasih bin Mohd Fakeh [Sabak Bernam]: Tuan Pengerusi, kita melihat daripada beberapa audit yang kita dapati bahawa rundingan terus ini bermasalah. Jadi kita melihat ini adalah satu pengajaran dan melibatkan bilion dan juta. Kita kena bagi cadanganlah kepada kementerian ataupun kepada kerajaan supaya melihat tentang rundingan terus ini mungkin dia ada beberapa kontraktor yang telah memohon tetapi kenapa memilih kontraktor yang tidak kukuh, yang menimbulkan masalah kepada kerajaan sendiri.

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Boleh saya komen sedikit yang Yang Berhormat Sabak Bernam sebut?

Tuan Pengerusi: Ya sila.

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Saya rasa Boustead Shipyard bukan pertama kali dia buat kapal untuk TLDM. Sebelum ini dia sudah *produced first series of LCS* ini atau nama-nama lain dan sudah *commissioned and they did it* mungkin *delay* tetapi *within acceptable time frame*. Jadi sebab itu, agaknya dia boleh dipertimbangkan. Cumanya nanti kalau kita hendak *detail*, ada banyak lagi benda sebagai contohnya— sebab saya dalam Kementerian Pembangunan Usahawan dulu. Di bawah kami adalah syarikat-syarikat vendor,

macam— dalam kontrak buat kapal Boustead yang sebelumnya , vendor-vendor ini adalah orang telah berjaya mengisi program pembangunan ini dengan bahagian masing-masinglah. *But when it comes to this project, all these vendors* diketepikan.

■1120

Jadi, ada kontraktor lain yang masuk . Jadi, ada bunyi-bunyinya sebab saya dari Lumut . Bunyi-bunyinya *the failure is also* berpunca daripada ketidakkemahiran bukan kemahiran yang biasa, yang sepatutnya sebab yang lepas-lepas ini dia kapal laju. Bukan kapal *not as big as here*. Akan tetapi, lepas. So, itu kita boleh korek dalam...

Beberapa Ahli: Kapal selamat ada... [*Berucap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Kapal selamat tidak masuk, dia punyalah

. **Beberapa Ahli:** [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Tuan Pengerusi : Okey , terima kasih Yang Berhormat Lumut . Sila teruskan isu kedua . **Puan Norliza binti Md Nuruddin @ Nordin :** Okey , tadi Yang Berhormat Lumut ada

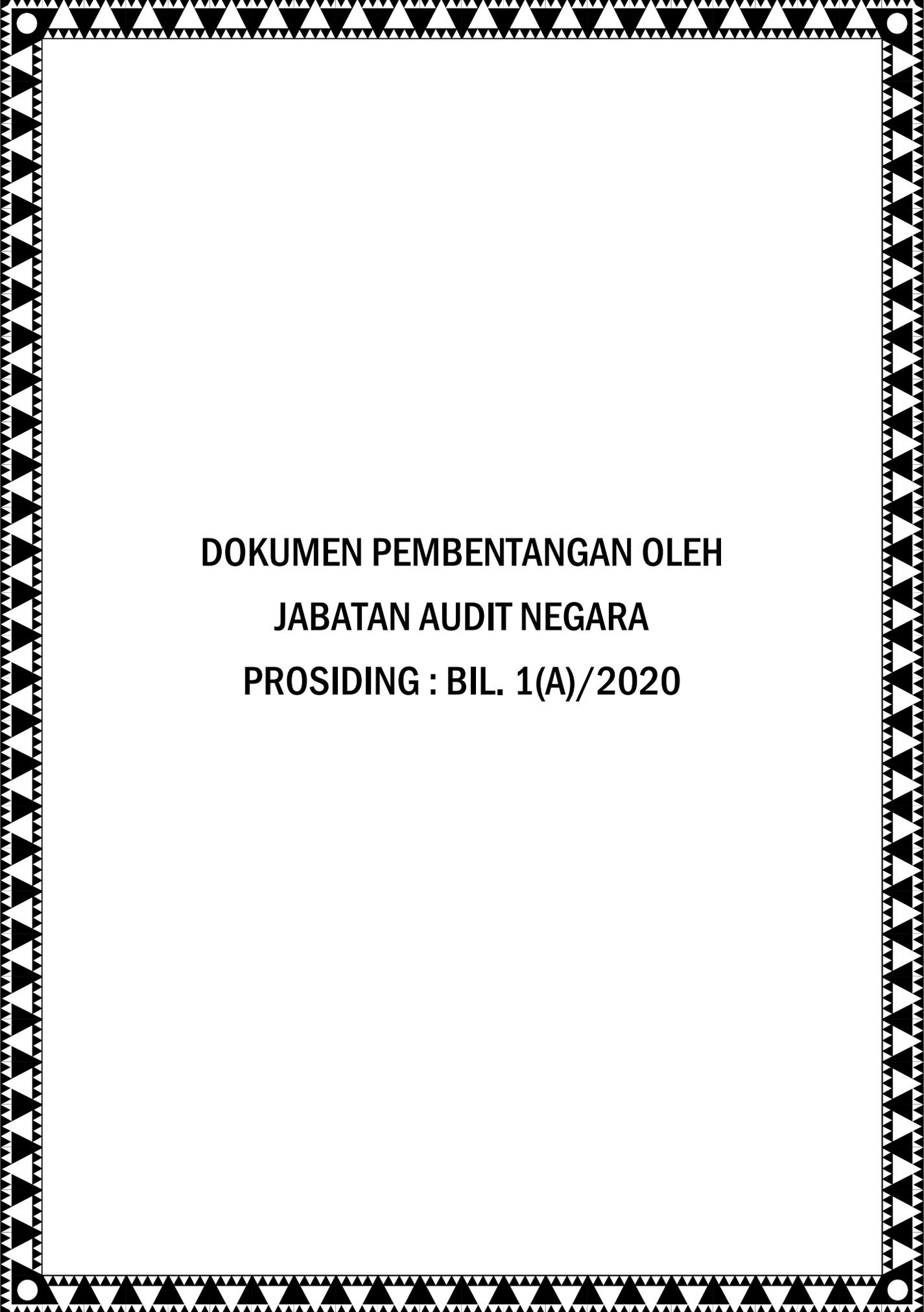
bagi tahu yang untuk Boustead Naval Shipyard ini betul dia bawah Boustead Heavy Industries Sdn. Bhd. yang mana Boustead Heavy Industries Berhad ini *under* LTAT.

Datuk Wira Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli: Ya.

[Sebahagian perenggan telah dikeluarkan]

. **[Mesyuarat ditempohkan pada pukul 11.40 pagi]**

[Mesyuarat disambung semula pada pukul 11.46 pagi]

**DOKUMEN PEMBENTANGAN OLEH
JABATAN AUDIT NEGARA
PROSIDING : BIL. 1(A)/2020**

TAKLIMAT KEPADA JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG NEGARA

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA 2019

PENGAUDITAN PEMATUHAN KEMENTERIAN DAN JABATAN PERSEKUTUAN

Tarikh : 18 November 2020 (Rabu) | Masa : 10.30 pagi
Bangunan Parlimen

KEMENTERIAN PERTAHANAN

PEROLEHAN KAPAL PERONDA GENERASI KEDUA BAGI

TENTERA LAUT DIRAJA MALAYSIA DAN SISTEM PERTAHANAN

UDARA STARSTREAK BAGI TIGA PERKHIDMATAN

LKAN TAHUN 2019

PENDAHULUAN

Perolehan 6 Buah Kapal Peronda Generasi Kedua (LCS)

Nilai Perolehan:

RM9 bilion

Tempoh Kontrak:

3 Oktober 2013

hingga

2 Oktober 2023

LKAN TAHUN 2019

ISU 1 : Denda lewat berjumlah RM116.54 Juta Tidak Dikenakan

KRITERIA

**Klausa
30.1.1**

- Denda lewat dikenakan pada **kadar 1%** daripada purata harga sebuah kapal LCS.

**Klausa
23.1**

- Penyerahan enam (6) buah kapal LCS akan dibuat secara berperingkat bermula bulan April 2019 sehingga Jun 2023. Penyerahan kapal LCS 1 telah dijadualkan pada bulan April 2019.

ISU 1 (Samb.)

PENEMUAN AUDIT

Kelewatan penyerahan kapal LCS 1 **selama 245 hari** dari tarikh sepatutnya diserahkan pada bulan April 2019.

Denda lewat sejumlah **RM116.54 juta** tidak dikenakan kepada syarikat sehingga 31 Disember 2019.

LKAN TAHUN 2019

ISU 1 (*Samb.*)

SEBAB

Sehingga 30 Jun 2020, MINDEF tidak mengeluarkan surat tuntutan kepada syarikat bagi menuntut denda lewat sebaliknya hanya mengeluarkan notis peringatan kepada syarikat pada 14 Jun 2019 atas kelewatan tersebut.

KESAN

Lewat kuat kuasa syarat kontrak menyebabkan **denda lewat sejumlah RM116.54 juta** tidak dikenakan.

ISU 2 : Bayaran Kemajuan Kapal LCS 1 Melebihi Kemajuan Kerja Sebenarnya Sebanyak 21.1%

KRITERIA

Klausa 10.2.1

- Bayaran interim berdasarkan Jadual 5B - Progress Payment Plan dan **kos keseluruhan bagi kapal LCS 1 adalah RM1.427 bilion.**

Klausa 11

- Pengesahan kemajuan kerja sebenar untuk tujuan bayaran hendaklah dilaksanakan oleh Pasukan Projek LCS TLDM.

ISU 2 (Samb...)

PENEMUAN AUDIT

Sehingga 31 Disember 2019, bayaran kemajuan yang telah dibuat berjumlah RM910 juta atau 63.8% berbanding kemajuan kerja sebenar kapal LCS 1 hanya pada kadar 42.7%.

Bayaran kemajuan yang dibuat terhadap kapal LCS 1 adalah **melebihi kemajuan kerja sebenar projek, iaitu 21.1%**.

Kemajuan kerja sebenar meliputi kemajuan pembinaan, sistem, senjata dan persediaan kapal untuk belayar.

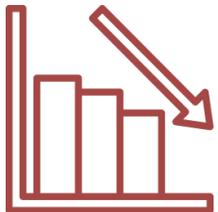

ISU 2 (*Samb...*)

SEBAB

Perkara ini berlaku kerana Pasukan Projek LCS TLDM membuat pengesahan kemajuan kerja berdasarkan *Schedule 5B Progress Payment Plan* dalam kontrak (tambahan ketiga) yang belum dikemas kini.

KESAN

Akibatnya bayaran kemajuan yang dibuat telah melebihi kemajuan kerja sebenar projek walaupun telah melepasi tempoh sepatutnya siap seperti dalam kontrak utama.

PENDAHULUAN

Sistem Pertahanan Udara Starstreak (Starstreak)

Nilai Perolehan:

RM897 juta

Tempoh Kontrak:

3 Ogos 2015
hingga
30 Jun 2019

Perolehan ini bagi menggantikan Sistem Pertahanan Udara Misil Starburst.

LKAN TAHUN 2019

ISU 3 : Denda lewat berjumlah RM15.04 Juta Tidak Dikenakan [Perenggan 5.2.1.b]

KRITERIA

Klausa 9

- Pelancar LML-NG hendaklah dibekalkan kepada MINDEF bermula pada bulan **Jun hingga September 2018.**

Klausa 15.1.1

- Sekiranya syarikat lewat atau gagal serah peralatan mengikut tempoh, MINDEF berhak terima peralatan dengan mengenakan ganti rugi kelewatan sebanyak **2% daripada nilai peralatan dan bilangan hari yang lewat.**

ISU 3 (Samb...)

PENEMUAN AUDIT

29 Oktober 2018 hingga 21 Mac 2019 – Sebanyak 20 daripada 24 buah pelancar LML-NG bernilai RM246.40 juta lewat diserahkan antara 28 hingga 171 hari (tarikh akhir patut serah pada bulan September 2018).

18 Disember 2019 - Notis awal tuntutan denda lewat berjumlah RM5.93 juta dikeluarkan. Syarikat membuat rayuan berserta justifikasi kelewatan serahan.

Denda lewat berjumlah **RM15.04 juta** tidak dikenakan bagi kelewatan serahan tersebut.

LKAN TAHUN 2019

ISU 3 (Samb...)

TEMPOH SERAHAN PELANCAR LML-NG DAN DENDA LEWAT YANG PATUT DIKENAKAN

BIL.	TARIKH PENYERAHAN	PERALATAN	BILANGAN HARI LEWAT*	DENDA LEWAT PATUT DIKENAKAN** (RM)
1.	18.09.2018	4 x LML-NG	-	-
2.	29.10.2018	4 x LML-NG	28	919,893
3.	18.12.2018	4 x LML-NG	78	2,562,560
4.	08.01.2019	4 x LML-NG	99	3,252,480
5.	29.01.2019	7 x LML-NG	120	6,899,200
6.	21.03.2019	1 x LML-NG	171	1,404,480
JUMLAH				15,038,613

Sumber : Jadual 1.1.3. (ms 11), LKAN 2019

Nota : * Tarikh kelewatan dikira oleh pihak Audit mulai 1 Oktober 2018.

** Kadar pengiraan denda lewat: $\frac{2\% \times (\text{nilai item lewat}) \times (\text{bilangan hari lewat})}{30 \text{ Hari}}$

30 Hari

ISU 3 (Samb...)

SEBAB

MINDEF tidak membuat tuntutan denda lewat terhadap syarikat bagi kelewatan serahan LML-NG seperti diperuntukkan dalam klausa 15.1.1.

KESAN

Lewat menguatkuasakan syarat kontrak menyebabkan **denda lewat sejumlah RM15.04 juta** tidak dikenakan.

LKAN TAHUN 2019

PENDAHULUAN

Sembilan (9) Buah Kenderaan *Armoured Personnel Carrier* (APC)

Nilai Timbal Balas:

RM45.10 juta

Tempoh Kontrak:

23 Februari 2017

Hingga

30 Jun 2019

Perolehan ini merupakan Program *Buy Back*, iaitu sebahagian daripada Perolehan Starstreak.

ISU 4 : Kurangan Terimaan Bayaran Balik Berjumlah RM2.22 Juta Kerana Kenderaan APC Tidak Menepati Spesifikasi UN

KRITERIA

Klausa 9.4

- Sembilan (9) buah kenderaan APC hendaklah diserahkan kepada Kerajaan di *Kontinjen MALBATT 850-5, United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL), Kem Marakah, Lubnan* untuk digunakan dalam misi pengaman.

ISU 4 (Samb...)

KRITERIA

Memorandum of Understanding (MoU) bersama UN

**18 Jun
2008**

- **Armed APC** : Sistem persenjataan **INTEGRAL**;
- **Un-Armed APC** : Sistem persenjataan **TIDAK INTEGRAL**.
- *Reimbursement* (bayaran balik) oleh UN berdasar definisi dan penilaian *Contingent Owned Equipment* (COE).

**8 Nov.
2018**

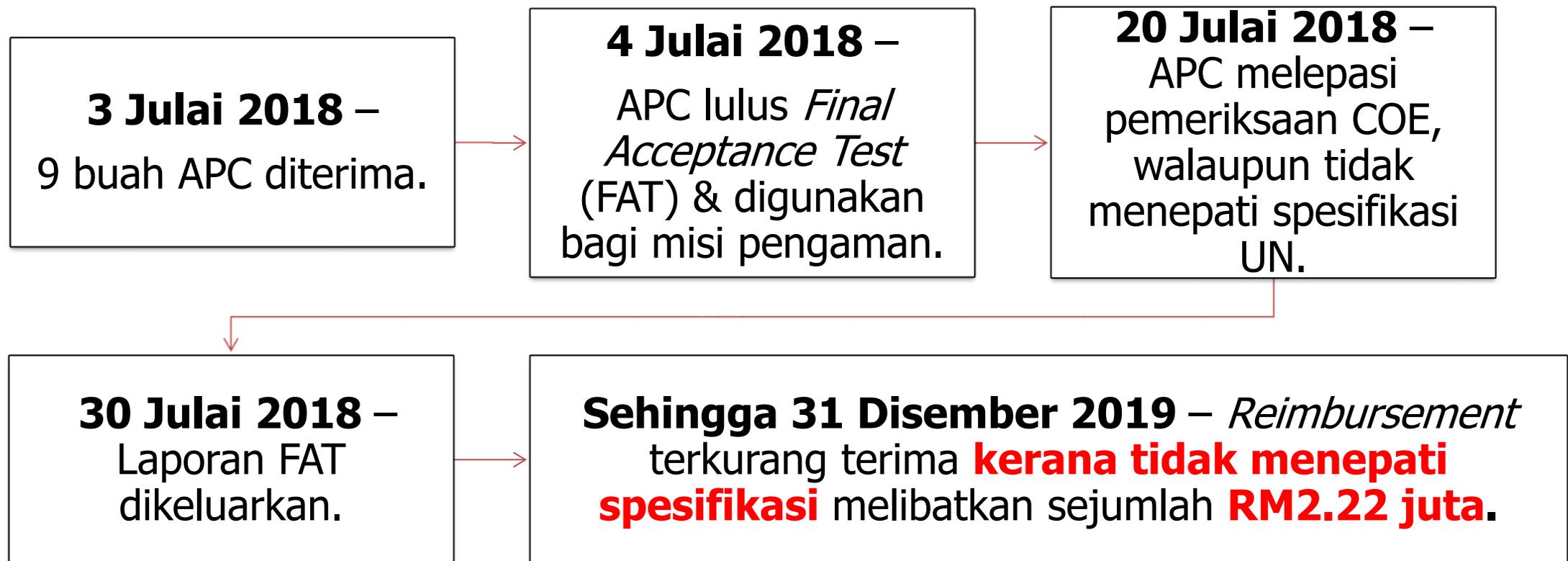
- Kenderaan misi pengaman perlu menepati spesifikasi yang ditetapkan.
- [Annex B, MoU](#) - pegangan APC sepatutnya *Armed APC*.
- Kadar *reimbursement Armed APC*: **USD6,408 sebulan/APC**.

ISU 4 (Samb...)

PENEMUAN AUDIT

LKAN TAHUN 2019

ISU 4 (Samb...)

PERBANDINGAN SPESIFIKASI 9 BUAH KENDERAAN APC

PERKARA	SPESIFIKASI DALAM KONTRAK	SPESIFIKASI DITETAPKAN UN	PATUH (√)/ TIDAK PATUH (X)
Sistem persenjataan	Mempunyai sistem persenjataan sama ada satu atau lebih yang TIDAK INTEGRAL kepada kenderaan. (<i>Un-Armed APC</i>)	Mempunyai sistem persenjataan sama ada satu atau lebih yang INTEGRAL kepada kenderaan. (<i>Armed APC</i>)	X
Keupayaan Perisai	Menangkis serangan terhadap senjata ringan (min 7.62) dalam jarak 100m.	Menangkis serangan terhadap senjata ringan (min 7.62) dalam jarak 100m.	√
Kapasiti Krew	10 anggota lengkap bersenjata.	9 hingga 10 anggota lengkap bersenjata.	√

LKAN TAHUN 2019

ISU 4 (Samb...)

PENGIRAAN JUMLAH TERIMAAN BAYARAN BALIK DAN KERUGIAN

SEPATUTNYA TERIMA

TERIMAAN SEBENAR

**TERKURANG
TERIMA**

(a)

(b)

(b-a)

USD1,038,096

(9 buah x **USD6,408** x 18 bulan)

USD496,044

(9 buah x **USD3,062** x 18 bulan)

(USD542,052)

RM4,252,145

(9 buah x **RM26,247.81** x 18 bulan)

RM2,031,846

(9 buah x **RM12,542.26** x 18 bulan)

(RM2,220,299)*

Sumber: Jadual 1.1.6. (ms 13) LKAN 2019

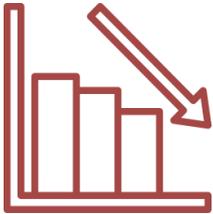
Nota : * Kiraan Audit berdasarkan kadar tukaran matawang asing pada 31 Disember 2019; USD4.0961

ISU 4 (*Samb...*)

SEBAB

Kontrak yang disediakan tidak memenuhi keperluan dan spesifikasi UN.

KESAN

Bayaran balik **terkurang terima berjumlah RM2.22 juta** bagi tempoh 18 bulan sehingga 31 Disember 2019 disebabkan penggunaan *un-armed* APC. (Sehingga 31 Julai 2020, bayaran balik terkurang terima RM3.25 juta)

LKAN TAHUN 2019

SYOR AUDIT

Menguatkuasakan klausa denda lewat terhadap syarikat atas kelewatan penyerahan dan pembekalan dengan membuat potongan daripada bayaran kemajuan seperti diperuntukkan dalam kontrak.

Memastikan penyediaan kontrak secara beli semula mengambil kira spesifikasi atau keperluan penggunaan dalam kontrak.

Mengenakan tindakan sewajarnya terhadap pihak syarikat atau pegawai yang tidak mematuhi undang-undang, peraturan kewangan, kontrak dan standard prosedur operasi.